

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.12, april 2018

Indledningen er redigeret af Johnny Kondrup og Vibeke A. Pedersen

Tilsyn ved dr.phil. Lis Møller

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

“Skøn Anne”

ved Stine Mørk og Klaus Nielsen

Indhold

- 1 Baggrund og forlæg
- 2 Gendigtningen
- 3 Anvendt litteratur

1 Baggrund og forlæg

“Skøn Anne” er en folkevisepastiche, som Grundtvig skrev med baggrund i en engelsk prosatekst fra 1836: *The Dream of Heaven, or, The Sister's Tale*. Grundtvigs gendigtning blev trykt i *Nordisk Kirke-Tidende*, nr. 26, søndag den 1. juli 1838 på tidsskriftets to første sider.

Forlægget er en lille tryksag på 24 sider udgivet i London af præsten Thomas Sharp. På titelbladet hævdes det, som Grundtvig citerer, at handlingen ikke er fiktiv, og at Sharp blot er udgiver: “A Fact, and not a Fiction”. Efter et forord adresseret til de kristne læsere fortælles under overskriften “The Sister's Tale” (s. 7-21) om tre søstre fra det bedre borgerskab i London og en skæbnesvanger begivenhed, som overgik dem i 1814. To af søstrene var gode og fromme kristne, men den tredje, Anna, var deres diametrale modsætning. Hun beskrives som en kontrær, religiøs skeptiker uden sans for andet end tilværelsens verdslige goder. En morgen vågnede hun efter en drøm, som påvirkede hende så stærkt, at søstrene troede hende syg. Under pres fortalte Anna indholdet af sin drøm (s. 12-19), som i store træk er identisk med Grundtvigs gengivelse i visen (str. 4-15). Efter genfortællingen udlagde søstrene drømmens betydning og bønfulde Anna om at se den som et gudsendt advarsel. Hun måtte omgående forsage sin verdslige og udskejende levevis og vende sig mod himlen. Anna

nægtede, og samme uge fandt søstrene hende død på sit værelse.

Tryksagen afsluttes af en efterskrift (s. 21-24), hvori udgiveren henvendt til læsere af en tilsvarende ugudelig natur som fortællingens hovedperson gentager søstrenes opfordring: Den evige frelse kan kun opnås af den fromme kristne. Også forordet har et lignende sigte og udlægger med eksempler fra Bibelen, hvordan drømme er den kanal, hvorigennem Gud ofte taler til os og indgyder modtageren visioner.

2 Gendigtningen

Grundtvigs gendigtning er både ejendommelig og interessant. Mest markant er den formelle omsætning af forlæggets prosafortælling til sangbar lyrisk form. Digtet består af 19 strofer a 6 verslinjer, hvoraf de to sidste fungerer som omkvæd med en mindre grad af variation. Særligt omkvædet giver digtet et tydeligt folkevisepræg. Desuden veksler verselinjerne mellem fire og tre trykstærke stavelser som i en traditionel folkevisestrofe. Men hvor denne har et frit antal tryksvage stavelser, har "Skøn Anne" et fast daktylisk mønster.

Foruden metrikken har digtet flere syntaktiske og stilistiske træk, som knytter an til folkevisetraditionen, herunder genoptagelse med pronominer (fx strofe 3,2: *Skøn Anne* hun blunder), alliterationer (fx strofe 1,3: For Roser, som rødmed; strofe 2,2: Did stunder *Skøn Anne* saa saare), folkevisord (Høieloftsal, faur, fjæled) og gamle bøjningsformer (stene, fangen, est, kanst). Dertil kommer det abrupte skift mellem strofe 15 og 16, hvorved drømmen afsluttes og søstrene introduceres. Grundtvig nøjes imidlertid ikke med at ikklæde digtet folkevisens kostume. Han flytter også handlingen tilbage til middelalderen, hvor stolkonger, (Himmerigs-)helte og skjalde færdes i højloftssale.

Trods den afgørende forskel i form, stil, miljø og tid formår Grundtvig at bibeholde forlæggets stemning. Det ses bl.a. i søstrenes ængstelse, Annes fortvivlelse, vrede og resignation samt i beskrivelsen af freden og lyset i den hellige by med allusion til Johannes' Åbenbaring. På alle punkter er han tro mod Sharps tekst. Tilmed har Grundtvig indflettet et enkelt replikskifte fra forlægget. I strofe 13 afviser Anne Frelserens opfordring til at tilslutte sig fejringen med udbruddet: "Ei kiender jeg Tonen, kan ei holde Takt, / Ei synge og dandse med Dine". I forlægget lyder passagen:

Love unspeakable he seemed to beam upon me, as though it would have melted a heart of stone, I felt it, but melted not: I gazed an instant, and I said, 'I will not join the song, for I know not the tune; and I will not join the dance, for I know not the measure.' (1836, s. 18 f.)

Gendigtningens relation til forlægget er præget af både nærhed og distance. Grundtvig holdt sig normalt ikke tilbage for at omsætte prosa til lyrik som fx i hans *Prøver af Snorros og Saxos Krøniker i en ny Oversættelse* (1815), hvor det hedder (s. 73): "Signes Tale er hos Saxo ei sat paa Vers, men fordi han ei har kunnet faae den i Skik paa Latin, bør man jo vel prøve det paa Dansk". Men det er påfaldende, at begivenhederne i "Skøn Anne" også omsættes til en anden tid.

Det har ikke været muligt at finde digtet behandlet i Grundtvig-forskningen. Ej heller

har det været muligt at afdække, hvorfra Grundtvig har fået kendskab til den engelske tryksag. Den findes ikke på Det Kongelige Bibliotek og er hverken omtalt i *Registranten* eller i fortegnelserne over Grundtvigs bogsamling fra hhv. 1805, 1839 og 1873. Det er heller ikke lykkedes at finde en forbindelse mellem præsten Thomas Sharp og Grundtvig. Ifølge Steen Johansen dør Sharp i 1838 – samme år som offentliggørelsen af “Skiøn Anne” (1954, s. 113).

3 Anvendt litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1815) *Prøver af Snorros og Saxos Krøniker i en ny Oversættelse samt et Ord til Danske og Norske*. København.
- Johansen, Steen (1954) *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs skrifter*, bind 4. København.
- Sharp, Thomas (1836) *The Dream of Heaven, or, The Sister's Tale. A Fact, and not a Fiction*. London.